

15. *Про основні засади забезпечення кібербезпеки України*: Закон України від 5.10.2017 № 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text> (дата звернення 07.10.2023).

15. Погорецький М. А., Черниш Р. Ф. Міжнародно-правовий досвід у сфері боротьби з незаконним обігом наркотиків. *Право і суспільство*. 2012. № 6. С. 192 – 196.

16. Черняк А. М. *Злочини у сфері міжнародного студентського обміну: проблеми протидії (теорія і практика)* : монографія / вступне слово М. А. Погорецького. Київ : Алерта, 2023. 334 с.

Віктор СУПРОНЮК

курсант 3 курсу факультету підготовки
фахівців для органів досудового
розслідування Національної
поліції України

Микола ЄФІМОВ

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОГО ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних умовах воєнного конфлікту правоохоронні органи України стикаються з новими видами кримінальних правопорушень, які потребують особливого підходу до розслідування. Серед таких протиправних діянь особливе місце займає колабораційна діяльність, яка становить значну загрозу національній безпеці та територіальній цілісності нашої держави.

3 березня 2022 року Верховною Радою України було прийнято зміни до Кримінального кодексу, якими введено нову статтю 111-1 «Колабораційна діяльність», згідно з якою вона визначається як умисне, добровільне і публічне заперечення суверенітету, територіальної цілісності України, приєднання до рішень, заяв і дій держави-агресора чи окупаційної влади, що спрямовані проти суверенітету, територіальної цілісності України, або публічні заклики до таких дій [1]. Це нововведення стало відповіддю на актуальні виклики сьогодення та потребу в ефективній протидії співпраці з окупаційною владою російської федерації на території України.

Як правильно вказує І. А. Скічко, «...соціально-демографічні ознаки особи колабораціоніста дають істотну інформацію про особу злочинця. Вона може бути використана як у науці, так і в практичній діяльності, зокрема під

час розроблення та реалізації заходів профілактики кримінальних правопорушень, розроблення версій, підготовки та безпосереднього проведення слідчих (розшукових) дій. Поведінка людини багато в чому залежить від її статусу в суспільстві, тому соціальні прояви є необхідними для вивчення особистості злочинця. Соціально-демографічні ознаки містять інформацію, без якої неможлива повна криміналістична характеристика особи» [5].

Криміналістична методика розслідування колабораційної діяльності знаходиться на етапі формування та потребує наукового обґрунтування тактичних прийомів проведення окремих слідчих дій, зокрема, допиту. Відповідно до статті 224 Кримінального процесуального кодексу України допит проводиться за місцем проведення досудового розслідування або в іншому місці за погодженням з особою, яка підлягає допиту [2]. Кожний свідок допитується окремо, без присутності інших свідків. Допит не може продовжуватися без перерви понад дві години, а в цілому – понад вісім годин на день.

Тактика допиту при розслідуванні колабораційної діяльності має свої специфічні особливості, обумовлені криміналістичними характеристиками цього виду кримінальних правопорушень. Уповноважена особа повинна володіти інформацією про типові способи вчинення колабораційної діяльності, механізм слідоутворення та особливості особи злочинця.

Підготовка до допиту включає вивчення всіх наявних матеріалів кримінального провадження, зокрема відеозаписів публічних виступів підозрюваного, його публікацій у засобах масової інформації та соціальних мережах, документів, що підтверджують його участь в діяльності окупаційних структур. Важливим елементом підготовки є аналіз обстановки вчинення кримінального правопорушення, включаючи особливості функціонування окупаційної влади на конкретній території, систему пропагандистського впливу та методи залучення місцевого населення до співпраці.

При визначенні тактики допиту уповноважена особа повинна враховувати психологічний портрет особи, яка підозрюється у колабораційній діяльності. Такі особи часто демонструють конфлікт лояльності, можуть перебувати під впливом пропаганди або, навпаки, усвідомлювати протиправність своїх дій. У зв'язку з цим доцільно застосовувати диференційовані тактичні прийоми залежно від психологічного типу допитуваної особи.

Значну увагу слід приділити встановленню елементів складу кримінального правопорушення під час допиту. Необхідно з'ясувати умисний характер дій, їх добровільність та публічність, а також спрямованість проти суверенітету та територіальної цілісності України. Важливо детально встановити обставини вчинення конкретних дій, мотиви та цілі підозрюваного, характер його взаємодії з представниками окупаційної

влади.

Особливого значення набуває використання під час допиту речових доказів та документів, зокрема відеозаписів публічних виступів, фотографій з місць подій, копій документів окупаційної влади. Пред'явлення таких доказів під час допиту дозволяє конкретизувати показання та усунути можливі неточності або неправдиві твердження.

Фіксація результатів допиту повинна відповідати вимогам криміналістичної тактики та забезпечувати можливість використання отриманих відомостей для доказування у суді. Необхідно детально відображати всі обставини, що стосуються предмету доказування, включаючи точний час, місце та обставини вчинення конкретних дій, мотиви та наміри підозрюваного, характер його взаємодії з іншими особами.

Колективом науковців Харківського національного університету внутрішніх справ у 2024 році видано комплексний навчальний посібник «Розслідування колабораційної діяльності: кримінально-правові, кримінальні процесуальні та криміналістичні аспекти», в якому детально розглянуто тактику допиту та використання спеціальних знань при розслідуванні цієї категорії кримінальних правопорушень. Крім того, автори наголосили, що враховуючи специфіку колабораційної діяльності як нового виду кримінального правопорушення, слідчі органи потребують розробки спеціальних методичних рекомендацій щодо проведення допиту у таких справах. Як висновок, дослідники констатували, що необхідно також забезпечити підготовку слідчих до роботи з особливими категоріями підозрюваних та свідків, які можуть мати складні психологічні стани внаслідок перебування в умовах окупації [3].

А вже Скічко І. А. слушно відмічає, що «...особа злочинця найбільш повно характеризується саме в момент вчинення злочину, і тут простежуються кримінологічні особливості поведінки певної категорії злочинців. Крізь призму притягнення особи до кримінальної відповідальності з точки зору того механізму, що формує КК України та КПК України, неможливим є невстановлення таких суттєвих елементів, як стать, вік, фах, освіта, соціальний стан, роль у суспільстві тощо» [4, с. 55].

Підсумовуючи, зауважимо, що обрання правильних організаційних заходів і тактичних прийомів допиту підозрюваного під час розслідування колабораційної діяльності вимагає від уповноваженої особи глибокого розуміння політико-правової природи визначеного кримінального правопорушення, володіння спеціальними психологічними навичками та знання особливостей функціонування окупаційних режимів.

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення – 17.09.2025).

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення – 19.09.2025).

3. Розслідування колабораційної діяльності: кримінально-правові, кримінальні

процесуальні та криміналістичні аспекти : навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Сокурєнка; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Право, 2024. 256 с.

4. Скічко І. А. Розслідування колабораційної діяльності : дис. ... д-ра філософії : 081 – Право / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2025. 194 с.

5. Скічко І. А. Тактика проведення слідчих (розшукових) дій під час розслідування колабораційної діяльності. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2023. Вип. 4. С. 224-228. URL : <http://nvppp.in.ua/vip/2023/4/39.pdf> (дата звернення – 17.09.2025).

Віктор СУПРОНЮК

курсант 3 курсу факультету підготовки
фахівців для органів досудового
розслідування Національної
поліції України

Науковий керівник:

Юлія ХРИСТОВА

доцент кафедри кримінального права
та кримінології Дніпровського
державного університету
внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент,

**ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ
ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ
ОСОБИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ**

Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканності особи завжди становили складну проблему для теорії та практики кримінального права. В умовах воєнного стану, що діє на території України з 24 лютого 2022 року, проблематика кваліфікації даної категорії кримінальних правопорушень набула особливої актуальності та специфічних рис.

Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканності особи передбачена у статтях 152-156 розділу IV Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – КК України) [1]. Водночас застосування цих норм в умовах воєнного стану викликає низку теоретичних та практичних проблем, обумовлених рядом чинників. По-перше, умови воєнного стану створюють специфічні обставини для вчинення кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканності, що потребує особливого підходу до їх кваліфікації. По-друге, існують проблеми розмежування складів кримінальних правопорушень, передбачених розділом IV КК України, в умовах зазначеного правового режиму. По-третє, недостатньо розробленими